

In memoriam Hlavay József

Hlavay József

1945 - 2005

Alkotó ereje teljében történt hirtelen távozásának híre 1-2 nap alatt futótűzként járta be az országot, nagy megdöbbenést keltve mindenfelé a kémikus társadalomban.

A hóval borított veszprémi, vámosi úti temetőben, 2005. február 4.-én, a felhők mögül többször előbukkanó, szikrázó napsütésben kísérte el utolsó útjára Dr. Hlavay József tanszékvezető egyetemi tanárt, a gyászoló Család: felesége, leányai, veje, unokája, a Veszprémi Egyetem Rektora, Dékánja, a VEAB Elnöke, barátainak, kollégáinak, tanítványainak, sporttársainak, és ismerőseinek sokszáz főnyi serege.

Vegyésszámológiai oklevelét és Rendszertechnikai szakmérnöki oklevelét a Veszprémi Egyetemen szerezte meg 1971. ill. 1978. évben. Oklevelének megszerzése és a MÁFKI-ban eltöltött néhány hónap után, került a MTA Kutatócsoport tagjaként, a VE Analitikai Kémiai Tanszékére, majd 2 év után, egyetemi oktatóként, tanársegédként dolgozott tovább. Adjunktusi, docensi éveit után, 1995.-ben lett egyetemi tanár, majd 1998-tól a Föld- és Környezettudományi Tanszék tsz. egyetemi tanára.

Tudományos kutató munkájának területe, már kezdettől fogva széleskörű volt, ugyanis az infravörös spektrometriával kapcsolatos, eredményekben gazdag alapkutatói munkái mellett, eredményes és sikeres munkát végzett, az ivóvíz tisztítást szolgáló, folyamatos működésű, regenerálható szorpciós állóágyas, vizes tisztító technológiai rendszerek fejlesztése és alkalmazása területén is. Általa készített oszloptöltetek (hordozók és aktív borító rétegek)

segítségével, félüzemi kísérletekkel igazolt eljárásokat fejlesztett ki, ammonia, vas, mangán és arzén nyomok szelektív eltávolítására.

Az infravörös spektrometriás módszerek fejlesztése terén jelentős eredményeket ért el a különböző eredetű és szemcseméretű szilárd anyagok (talajok, szállóporok) kémiai alkotóinak, ellenőrzött körülmények között történő, mennyiségi meghatározásának kidolgozásával. Munkája során mintavételi, mintaelőkészítési, elektronmikroszkópos morfológiai, őrlési eljárásokat és szemcseméret meghatározására alkalmas módszereket fejlesztett ki. A kapcsolódó tématerületeken elért eredményeiből készítette egyetemi műszaki doktori- (1975) és kandidátusi- (1985) értekezését; Kémiai tudományok doktora fokozatát egészségre káros, különböző összetételű, levegőben előforduló, nem ülepedő anyagok analitikai meghatározására és eltávolítására kidolgozott módszereivel szerezte meg (1993).

Amerikai tanulmányútjai (New Orleans, Louisiana State Univ.) során kezdett foglalkozni a levegőt szennyező gázalkotók piezoelektromos érzékelővel történő meghatározásával. Szelektív érzékelőket állított elő klór, ammonia stb. meghatározására. A Guibault professzorral közösen írt, korai közleménye (Anal. Chem. **49** [1977] 1890) ma is az egyik legtöbbet idézett forrás a piezoelektromos kémiai érzékelők irodalma területén.

A legutóbbi évtizedekben nagyrészt a mellette dolgozó kiváló PhD hallgatók munkáját irányította, mely munkák a légkörkutató napjainkban legfontosabb, de egyben legnehezebben hozzáférhető, analitikai feladatainak megoldására irányultak. A levegőben előforduló kismolekulás, kistömegű aeroszol anyagok, gázalkotók mintavételének, dúsításának, kromatográfiás elválasztásának, nagy érzékenységű érzékelőkkel, továbbá érzékelő sorokkal és statisztikus jel- és adatfeldolgozással (kemometriás módszerekkel) történő azonosítására és meghatározására kidolgozott eljárásaik, és saját fejlesztésű műszereik világviszonylatban úttörő jelentőségűek.

Tudományos munkásságának eredményeiről, plenáris-, vagy meghívott előadóként, számos helyen, számos nemzetközi fórumon, konferencián tartott előadást. Több ízben az USA-ban, Japánban, Olaszországban, és itthon, Budapesten; továbbá: Németországban, Skóciában, Indiában, s. i. t.

Nagyszámú tudományos közleménye (kb. 160) mellett, jelentősek azok a fejezetek (kb. 14) is, melyek nemzetközi Kiadók gondozásában megjelent könyvekben láttak napvilágot. Pl. Sample Preparation-fractionation, in Handbook of Elemental Speciation, Wiley 2003.; Aerosol

Sampling for Elemental Analysis, in Comprehensive Anal.Chem. XLI. Sample preparation, Elsevier 2003., stb.

Sokrétű kutató és intenzív egyetemi oktató munkája mellett, rendkívül zsúfolt és széleskörű volt a szakmai közéleti tevékenysége is, melyet nagy alapossággal, hozzáértéssel, és következetességgel látott el. Az Egyetem Rektorhelyettese (1995-1998), a MTA Környezeti Kémia Bizottság Elnöke (1994-2002), VEAB Tud. Titkára (1991-96); MTA Kémiai Doktori Tud. Biz. (2000-), a MTA Kémiai Osztály (1997-2002), MKE IB (1999-2003), Kormányzati Koord. Tud.Tanács Ipari-vegyipari Szakbiz. (2001-), Magyar Akkreditációs Biz. Föld- és Környezet Albiz. (2001-), MKL Szerk.Biz. (1994-96), stb. tagja volt.

Hazánk képviselőjeként, aktív tagja volt az EURACHEM-nek (1993-), és jelentős munkát végzett a IUPAC V.2. Bizottság tagjaként is (1994-).

Sokrétű, eredményes munkásságáért különböző kitéüntésekben részesült: Kiváló feltaláló, ezüst fokozat (1986), Pro Aqua Emlékérem (1993), VEAB Emlékplakett (1997), VE Arany érem (1998), Genius érem díj (2000), stb..

Fiatal korától kezdve kiváló, rajongó sportoló volt. Fiatalabb éveiben a Veszprém Városi és Egyetemi labdarúgó csapat aktív tagja, meghatározó egyénisége volt. Sport-szeretetét később is megtartotta, élete végéig aktív tenniszező és labdarúgó maradt.

Viszonylag rövid életpályája során végzett tudományos és egyetemi oktató-nevelő munkásságának, közéleti tevékenységének elkápráztatóan sok és értékes eredményei kimagasló teljesítményét tükrözik. A teljesítmény mögött, egy olyan különleges személyiségnek közjót szolgáló magatartása, elkötelezettsége, tisztessége, embersége, fáradhatatlansága jelenik meg, mint amilyenek őt—akik közelében voltunk—mindnyájan ismertük. Ifjúságunknak ezért kiváló példaképe lehet, a hazai kémikus társadalomnak és mindnyájunknak pedig, akik tiszteltük és szerettük, fájdalmas, nagy veszteség és emlék marad.

Áldja meg Őt a Teremtő alkotó, emberséges, munkás életéért !

Inczédy János